

Costum de manar el dol

Sant Joan de Vilatorrada

Ubicació

Comarca: Bages
Lloc/Adreça: Sant Martí de Torruella
Emplaçament Sant Joan de Vilatorrada i Sant Martí de Torruella

Coordenades:

Latitud: 41.74573
Longitud: 1.80547
UTM Est (X): 400678
UTM Nord (Y): 4622235

Classificació

Número de fitxa 08218-44
Àmbit: Patrimoni immaterial
Tipologia Tradició oral
Estil / època: Medieval Modern Contemporani
Estat de conservació Dolent
Notes de conservació: Ambdues tradicions es van perdre a finals dels anys seixanta.
Protecció Inexistent
Ús actual: Sense ús
Titularitat Pública
Autoria de la fitxa Arqueociència S.C. SL (Raquel Valdenebro)
Data de registre de la fitxa: ds., 03/02/2001 - 01:00

Descripció

A SANT MARTÍ DE TORRUELLA, durant els enterraments, es portava la caixa del mort sobre una escala, la qual era portada per quatre homes (portadors) que rebien per tal servei una cistella en la qual hi havia pa, llonganissa, ametlles, avellanes i una bota de vi. Era costum guardar l'escala del molinet. Al marge dret del riu hi havia un grup de portadors mentre que al marge de l'esquerra n'hi havia dos, ja que el nombre de cases era superior. A SANT JOAN DE VILATORRADA: també es duia a terme aquest costum. Acostumava a

manar el dol de cada casa, el veí de la casa del difunt més propera en direcció a l'església. Quan s'havia mort una dona, era la dona de la casa veïna la que manava el dol, i si es tractava d'un home, era l'home de la casa del costat, depenent del sexe del difunt) de la casa veïna el que s'encarregava d'organitzar l'enterrament, avisar als veïns, muntar les esqueles etc.. I era també qui presidia la precessió amb el sepeli. La particularitat de Sant Joan de Vilatorrada és que durant el funeral aquesta persona encarregada de manar el dol duia una espelma grossa anomenada torxa, formada per vèries de petites trenades encastada en una cistella de vímet blanc rodona i amb tapa. Al principi de la missa aquesta espelma era encesa i en un moment de la missa (l'ofertori) el que manava el dol i portador de l'espelma, l'oferia a la dona més gran de la família del difunt. A continuació aquesta persona el retornava a l'encarregat de manar el dol. Acte seguit baixava el capellà i apagava l'espelma.

Història

Segons informació oral del Sr. Jaume Rovira, la tradició del trasllat dels morts en una escala està lligada al conjunt de tradicions funeràries de Sant Martí. Totes les cases de Sant Martí tenien una altra casa al mateix terme de Sant Martí que eren els encarregats de "manar el dol". És a dir, quan algú moria a una casa hi havia una altra casa que s'encarregava d'organitzar l'enterrament. Hi havia un encarregat pels homes i una encarregada per les dones que anaven durant tot l'enterrament per separat.. La designació de quina casa s'encarregava de "manar el dol" a una altra no es recorda l'origen. Els encarregats de manar el dol, tant pel cantó de les dones com dels homes ho organitzaven tot: la neteja i els vestits del difunt, d'avisar a la comunitat, d'encarregar la missa, d'organitzar els grups de portadors, de posar-se al davant de la comitiva, de portar menjar pel camí als portadors de l'escala, d'ordenar quan es feien les corresponents parades durant el trasllat del difunt per menjar, d'organitzar el grup que feia el forat al cementiri etc..). Els encarregats del trasllat s'organitzaven per grups de cases. El terme de Sant Martí era dividit en quatre parts. Si el trasllat del mort era breu ja que vivia prop de l'església l'àpat s'organitzava dintre de l'església -Aquest costum va ser prohibit als anys 50 ja que s'acostumava a consumir abundant vi amb la conseqüent disbauxa- Després es feia l'àpat a casa del difunt. En un principi el trasllat del difunt es feia en un pal de fusta o una barra de ferro a la qual es lligava el taüt, però per fer aquest trasllat més còmode es va idear l'escala als anys 30, ja que així el taüt podia ser portat entre quatre persones. Aquest costum es va practicar fins els anys 70 en què va ser abandonat per les modernes funeràries.

